

**Пояснювальна записка
до плану розвитку архівної справи в Харківській області на 2014 рік**

В основу Плану розвитку архівної справи в Харківській області на 2014 рік покладено зведені показники діяльності Державного архіву Харківської області (далі – Державний архів) та архівних установ низової ланки (27 архівних відділів районних державних адміністрацій та 6 архівних відділів міських рад), визначені на підставі оцінки реального стану справ, наявних фінансових та трудових ресурсів.

Пріоритетними завданнями на 2014 рік передбачено виконання завдань, що випливають з Програми здійснення контролю за наявністю, станом та рухом документів НАФ на 2009-2019 роки, затвердженої наказом Державного комітету архівів України від 10.11.2009 № 190, Регіональної програми здійснення контролю за наявністю, станом і рухом документів Національного архівного фонду на 2010-2014 роки, затвердженої наказом директора Державного архіву від 19.01.2010 № 5, Програми розвитку архівної справи в Харківській області на 2013-2016 роки, затвердженої рішенням XXII сесії Харківської обласної ради VI скликання від 20 червня 2013 року, листа Державної архівної служби України від 01.10.2013 № 02.1/3287 щодо планування роботи державних архівних установ на 2014 рік та звітність за 2013 рік, наказів і доручень Державної архівної служби України, розпоряджень і доручень обласної державної адміністрації.

**1. Забезпечення збереженості та державний облік документів
Національного архівного фонду**

Як і в попередні роки, передбачається здійснення низки заходів, спрямованих на поліпшення фізичного стану документів.

1.1. Порівняно з минулорічним плановим показником вдвічі збільшено обсяги робіт із реставрації документів I-IV складності на паперовій основі (26 536 аркушів), що зумовлено проведенням робіт із науково-технічного опрацювання документів ф. 4, Харківське губернське правління, які потребують реставраційних робіт.

1.2. За рахунок збільшення обсягів робіт із реставрації документів у Державному архіві вдвічі зменшено планові показники з ремонту аркушів справ (заплановано здійснити ремонт 13 464 аркушів). В цілому по області заплановано здійснити ремонт 15 630 аркушів справ.

1.3. На рівні минулорічних планових показників у Державному архіві залишені показники з опрацювання та підшивки документів (передбачено опрацювати 448 од. зб.). Перш за все, це стосується справ ф. 4, Харківське губернське правління, більша кількість яких перевищує 250 аркушів майже у 2-4 рази; висота блоків у цих справах дорівнює 6 см і більше, що позначається на збільшенні затрат робочого часу. В цілому по області заплановано підшити та опрацювати 1 008 од. зб.

1.4. За відсутності належного фінансування роботи з консерваційно-профілактичного оброблення страхового фонду, кіно-, фото-, фоно- та відео документів у Державному архіві не плануються.

1.5. Відсутність обладнання для створення страхового фонду на документи з паперовою основою унеможливило відновлення робіт зі створення страхового фонду на документи Національного архівного фонду, що зберігає Державний архів. Тому проведення даних видів робіт у 2014 році не планується. За умови придбання вищевказаного обладнання роботи зі створення страхового фонду на документи з паперовою основою, перш за все, особливо цінних документів, та створення фонду користування, будуть відновлені.

1.6. Незмінними у Державному архіві у 2014 році залишаються планові показники з картонування справ – 3 900 од. зб. В архівних установах низової планується закартонувати 12 769 од. зб.

1.7. На виконання завдань і заходів, передбачених Програмою здійснення контролю за наявністю, станом і рухом документів Національного архівного фонду на 2009-2019 роки, та Регіональною програмою здійснення контролю за наявністю, станом і рухом документів Національного архівного фонду на 2010-2014 роки, Державним архівом 2014 року планується перевірити 124 063 од. зб., з них 123 328 од. зб. на паперових носіях та 735 од. зб. кінодокументів.

В архівних установах низової ланки планується перевірити наявність та фізичний стан 40 208 од. зб.

Буде продовжено роботу з розшуку невиявлених справ.

1.8-1.10. З метою виявлення унікальних документів, що зберігаються у Державному архіві, заплановано переглянути у тричі більше справ управлінської документації, ніж у минулому році – 700 од. зб. та в 3,5 разів більше у порівнянні з минулим роком справ особового походження – 166 од. зб. фонду особового походження доктора російської історії, професора Харківського університету Ключкова Михайла Васильовича (ф.-1027).

В архівних установах низової ланки, з метою виявлення унікальних документів, збільшено обсяги перегляду документів: планується переглянути 2 150 од. зб. управлінської документації.

За умови виявлення унікальних документів планується складання та подання їх анотованих переліків на розгляд ЦЕПК Укрдержархіву, а у разі схвалення переліків останнім – проведення грошової оцінки унікальних документів, створення їх страхового фонду та страхування.

Упродовж 2014 року планується застрахувати 3 унікальні документи, що зберігає Державний архів.

Ураховуючи, що до бази даних «Архівні фонди України» необхідно буде внести ще 9 231 партійний фонд, що були передані, приєднані, утилізовані у період діяльності колишнього партійного архіву, та потребують уточнення щодо назв фондів, інформації про кількісні показники справ у них, склад

документів, уточнені відомості на них будуть внесені упродовж I кварталу 2014 року і надіслані Укрдержархіву наприкінці березня 2014 року.

Триватимуть роботи з підготовки до видачі справ за межі архівосховищ та їх повернення на місця, знепилювання справ, в'язок, картонажів тощо; перевірка правильності підкладки справ та описів, повернутих після користування.

Упродовж 2014 року планується переглянути 1 000 матеріальних носіїв секретної інформації (МНІ).

Пріоритетними напрямками у роботі Державного архіву упродовж 2014 року залишаються питання розгалуження мережі трудових архівів в області, зміцнення матеріально-технічної бази Державного архіву та виконання пункту 4 доручення Президента України В.Ф. Януковича від 19 жовтня 2012 року № 1-1/2831 щодо будівництва окремої будівлі для розміщення в ній Державного архіву.

2. Створення та розвиток довідкового апарату до документів Національного архівного фонду

Планується здійснення комплексу заходів щодо створення та розвитку довідкового апарату до документів Національного архівного фонду.

2.1. Обсяги описування документів особового походження, фото-, фоно- та відеодокументів у Державному архіві залишено на рівні минулого року.

Триватимуть роботи з науково-технічного опрацювання 240 од. зб. (25 000 аркушів) ф.-4, Харківське губернське правління, що знаходяться в розшитому стані. Запланований на 2014 рік кількісний показник в аркушах відрізняється від показників, передбачених перспективним планом за цим напрямом роботи. Зменшення планових показників в аркушах із науково-технічного опрацювання справ вищезазначеного фонду у 2014 році обумовлено тим, що протягом 2013 року науково-технічне опрацювання проведено з більшою кількістю справ (майже вдвічі), ніж було опрацьовано відділом виготовлення копій та реставрації документів (їх реставрація, ремонт, оправлення та підшивка). Останній, крім робіт, пов'язаних із науково-технічним опрацюванням документів ф.-4, Харківське губернське правління, проводить роботи з реставрації та ремонту документів інших фондів, і перш за все, за запитами користувачів читальних залів.

Тому показник із науково-технічного опрацювання справ ф.-4, Харківське губернське правління, що знаходяться в розшитому стані, на 2014 рік визначений з урахуванням кількості фактично опрацьованих справ.

2.2. Певна увага 2014 року приділятиметься роботі з удосконалення описів справ. У Державному архіві планується удосконалити 14 описів справ фондів дорадянського періоду на 1630 од. зб. управлінської документації, а саме:

- ф.-3, оп. 10, Канцелярія Харківського губернатора за 1804 рік;

- ф.-19, Харківське губернське в земських і міських справах присутствіє, м. Харків за 1892-1917 рр.;
- ф.-27, Канцелярія Харківського міського поліцейського лікаря, м. Харків за 1864-1873 рр.;
- ф.-30, Станова квартира пристава 2-го стану Вовчанського повіту Харківської губернії, слоб. Вільхуватка за 1851-1853 рр.;
- ф.-38, Станова квартира пристава 1-го стану Вовчанського повіту Харківської губернії, слоб. Хотімля за 1847-1853 рр.;
- ф.-41, оп. 1 та 2, Канцелярія старшого чиновника управління державного майна по складанню владних записів у Харківській губернії, м. Харків за 1867-1872 рр.;
- ф.-49, Канцелярія поліцейського наглядача м. Зміїв Харківської губернії за 1870-1914 рр.;
- ф.-55, Валківське повітове поліцейське управління, м. Валки Харківської губернії за 1904-1916 рр.;
- ф.-58, Харківська повітова землевпорядна комісія [з проведення столипінської земельної реформи], м. Харків за 1907-1915 рр.;
- ф.-61, Валківська повітова землевпорядна комісія [з проведення столипінської земельної реформи], м. Валки Харківської губернії за 1907-1916 рр.;
- ф.-63, Зміївська повітова землевпорядна комісія [з проведення столипінської земельної реформи], м. Зміїв Харківської губернії за 1908-1916 рр.;
- ф.-64, Ізюмська повітова землевпорядна комісія [з проведення столипінської земельної реформи], м. Ізюм Харківської губернії з 1910-1912 рр.;
- ф.-65, Куп'янська повітова землевпорядна комісія [з проведення столипінської земельної реформи], м. Куп'янськ Харківської губернії за 1908-1914 рр.

Архівними відділами районних державних адміністрацій області планується удосконалити та переробити описи на 200 од. зб. управлінської документації.

2.3. Триватимуть роботи з каталогізації управлінської документації, документів особового походження, фото-, фоно- та відеодокументів. У Державному архіві планується розпочати каталогізацію управлінської документації (90 од. зб./1000 карток) – подокументно розробити протоколи засідань сесій Ізюмської районної ради та протоколи засідань її виконавчого комітету за 1943–1951 рр. (ф.Р-5044, оп. 1).

Також передбачається здійснити каталогізацію документів особового походження (50 од. зб./50 карток), фотодокументів (50 од. зб./50 карток), фонодокументів (10 од. зб./10 карток), відеодокументів (20 од. зб./20 карток).

Архівними установами низової ланки планується тематична розробка основних фондів та таких, що часто використовуються у роботі: майже у 2,5

рази у порівнянні з минулим роком, збільшено обсяги з перегляду справ (передбачено переглянути 894 од. зб., на які скласти 3 255 карток).

Традиційно проводитиметься робота із взяття на облік нових надходжень документів до архіву, складання на них облікових документів, внесення даних до «Відомостей про зміни у складі та обсязі фондів», складання паспорту архіву тощо.

Певна увага приділятиметься веденню картотеки обліку місцезнаходження документів ліквідованих та реорганізованих підприємств, установ і організацій, документи з особового складу яких перебувають на зберіганні в державних архівних установах, архівних відділах міськрад, трудових архівах, у правонаступників, органах вищого рівня та інших установах. Водночас на власному веб-сайті Державного архіву у рубриці «Звернення громадян» поповнюватимуться відомості про місцезнаходження документів ліквідованих та реорганізованих підприємств, установ і організацій, документи з особового складу яких перебувають на зберіганні у правонаступників та інших установах.

3. Формування Національного архівного фонду й експертиза цінності документів. Організація зберігання документів в архівних підрозділах підприємств, установ і організацій

3.1. Перевантаженість власних фондосховищ Державного архіву унеможлиблює здійснення процедури приймання до них документів Національного архівного фонду (далі – НАФ) від підприємств, установ та організацій міста й області. Приймання документів здійснюватиметься лише в окремих випадках, зокрема, у разі ліквідації установи без правонаступника. Виключення також віднесено до документів Державного архіву, що відкладаються у процесі його діяльності: 2014 року планується прийняти на державне зберігання документи НАФ у кількості 35 од. зб. та 11 од. зб. документів з особового складу за 2011 рік.

На рівні планових показників минулого, 2013 року, залишаються показники з приймання на постійне зберігання до Державного архіву документів особового походження (50 од. зб.), фото- (50 од. обл.), фоно- (10 од. обл.) та відеодокументів (20 од. обл.).

Державними архівними установами низової ланки планується прийняти на зберігання 18 534 од. зб. управлінської документації.

3.2. На засіданнях експертно-перевірної комісії (ЕПК) Державного архіву планується розглянути та схвалити описи справ на управлінську документацію (29 798 од. зб.), документи особового походження (50 од. зб.), фотодокументи (50 од. обл.), фонові документи (10 од. обл.) та відеодокументи (20 од. обл.); погодити описи справ з особового складу на 19 697 од. зб., 886 номенклатур справ, 30 інструкцій з діловодства, 25 положень про експертні комісії та 15 положень про архівні підрозділи.

ЕК архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад області планують схвалити на своїх засіданнях описи справ постійного зберігання на 11 798 од. зб. управлінської документації та погодити описи справ з особового складу на 4 697 од. зб., 336 номенклатур справ, які подати на розгляд ЕПК Державного архіву.

Крім того, ЕК районних державних адміністрацій та міських рад області планують погодити на своїх засіданнях 96 інструкції з діловодства, 258 положень про ЕК, 220 положень про архівні підрозділи.

3.4. 2014 року Державним архівом передбачено роботу з упорядкування на договірних засадах управлінської документації постійного зберігання (100 од. зб.) та документів з особового складу (60 од. зб.).

Серед архівних установ низової ланки Архівним відділом Золочівської районної державної адміністрації передбачено проведення робіт з упорядкування на договірних засадах 40 од. зб. управлінської документації постійного зберігання та 20 од. зб. з особового складу.

3.5.1. 2014 року, з метою посилення контролю за станом архівної справи та діловодства на підприємствах, в установах і організаціях, Державним архівом передбачено проведення 54 комплексних, 77 тематичних та 5 контрольних перевірок роботи підприємств, установ і організацій міста.

Архівні відділи райдержадміністрацій та міськрад області планують провести 105 комплексних, 143 тематичних та 79 контрольних перевірок роботи архівних підрозділів установ, підприємств та організацій.

3.5.2. У 2014 році Державним архівом планується проведення огляду забезпечення збереженості документів НАФ у закладах культури, підпорядкованих Департаменту культури і туризму Харківської обласної державної адміністрації, а саме: Комунальному закладі Ордена Трудового Червоного Прапора Академічному російському драматичному театрі імені О.С. Пушкіна, Обласному комунальному підприємстві «Харківський державний академічний театр ляльок імені В.А. Афанасьєва», Обласному комунальному закладі «Харківський державний український драматичний театр імені Т.Г. Шевченка», Обласному комунальному закладі «Харківський академічний театр музичної комедії», Обласному комунальному закладі «Харківський театр для дітей та юнацтва», Харківському обласному комунальному підприємстві «Харківкіно», Комунальному закладі культури «Харківський художній музей», Обласному комунальному закладі «Харківський історичний музей».

З архівних установ низової ланки огляд забезпечення збереженості документів НАФ в селищних, сільських та міській раді планує провести Архівний відділ Богодухівської районної державної адміністрації області.

3.5.3. З метою підвищення фахового рівня працівників місцевих державних архівних установ області планується проведення 3-ох семінарів, для працівників діловодних, експертних та архівних служб установ, підприємств та організацій м. Харків – 4-ох семінарів (40 слухачів).

Архівні відділи районних державних адміністрацій та міських рад області планують провести 66 семінарів із підвищення кваліфікації працівників діловодних, експертних та архівних служб установ, підприємств та організацій, до яких залучити 1 412 слухачів.

2013 р. Державний архів планує взяти участь у роботі 1 семінару з підвищення кваліфікації працівників діловодних, експертних та архівних служб установ на запрошення останніх, а представники архівних установ низової ланки планують взяти участь у 31 такому семінарі, до яких вони залучатимуться районними державними адміністраціями та міськими радами області.

4. Використання інформації документів Національного архівного фонду

Робота з використання інформації документів Національного архівного фонду в держархіві області, як і у попередні роки, здебільшого зорієнтована на виконання наказів, доручень Укрдержархіву, розпоряджень та доручень обласної державної адміністрації.

4.1. Кількість інформаційних листів, що планується підготувати 2014 року Державним архівом та архівними установами районних державних адміністрацій та міських рад області, й надіслані установам та організаціям Харкова й області за різними тематиками, становить 47 інформаційних листів.

На виконання наказів Держкомархіву України (Укрдержархіву) від 11.04.2011 № 44 «Про участь державних архівів у заходах з увічненням пам'яті про події Великої Вітчизняної війни та її учасників на 2011-2015 роки та з підготовки та відзначення 66-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років», від 29.06.2011 № 176/06 «Щодо виконання розпорядження Президента України від 21 червня 2011 р. № 204/2011-рп «Про додаткові заходи з пошуку, дослідження і впорядкування місць поховання жертв війни, політичних репресій та інших трагедій Українського народу», від 01.08.2011 № 19 «Про вшанування пам'яті жертв Голокосту», від 20.08.2011 № 127 «Про участь державних архівних установ України у відзначенні Дня партизанської слави», від 20.08.2011 р. № 127 «Про участь державних архівних установ України у відзначенні Дня партизанської слави» та Указу Президента України від 19.10.2012 р. № 604/2012 «Про заходи у зв'язку з відзначенням 70-ї річниці визволення України від фашистських загарбників та 70-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років» планується робота з виявлення документів про воєнні події на Харківщині, місця масового знищення цивільного населення, місця масового поховання захисників-визволителів України тощо, складання переліків виявлених документів, підготовки добірок цифрових копій (ксерокопій) документів та надання їх організаціям і установам з метою підготовки виставок, тематичних зустрічей, уроків пам'яті і т. ін. Планується також підготовка публікацій документів із вищезазначених тематик

для розміщення на шпальтах популярних періодичних видань Харкова та області, організація виставок архівних документів та друкованих видань.

Як і в попередні роки, триватиме робота з виявлення, вивчення та оприлюднення архівних документів, пов'язаних з українським визвольним рухом, з історією українського державотворення, діяльністю державних інституцій того часу тощо.

4.2. Пріоритетним напрямом роботи державних архівних установ області залишається забезпечення фізичних та юридичних осіб в одержанні ними довідок за відповідними запитами.

2014 року по області заплановано виконання 1 211 тематичних запитів, 8 278 запитів соціально-правового характеру, 130 – генеалогічних та 350 – актів цивільного стану. На особистому прийомі планується розглянути 7 133 звернення від громадян.

Триватиме робота над поповненням картотеки обліку місцезнаходження документів ліквідованих та реорганізованих підприємств, установ і організацій, документи з особового складу яких перебувають на зберіганні в державних архівних установах, архівних відділах міських рад, трудових архівах, у правонаступників, органах вищого рівня та інших установах.

4.3. Значна увага приділятиметься популяризації архівних документів. В цілому по області планується підготувати та відкрити 72 виставки архівних документів та друкованих видань, у тому числі 4 – у режимі on-line.

Державним архівом передбачено підготувати 18 виставок архівних документів та друкованих видань за наступною тематикою:

- «Життя заради життя» (до 95-річчя від дня народження видатного кардіолога Л.Т. Малої);
- До Дня Соборності України;
- «Живу та пам'ятаю» (до Дня пам'яті жертв Голокосту);
- «Афганистан болить в моєй душі» (до Року відзначення учасників бойових дій на території інших держав) – в режимі on-line;
- «Невмируще слово Кобзаря» (до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка);
- «Видатний астроном Барабашов М.П.» (до 120-річчя з дня народження) – в режимі on-line;
- «Поляки на Харківщині»;
- «Харків та Харківська область у перші дні війни» – в режимі on-line;
- «Тернисті дороги харківської інтелігенції» (до Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні);
- «Символи українського народу» (до 18-ої річниці Конституції України);
- «З історії Харківського театру ляльок ім. Н.К. Крупської» (до 75-річчя відкриття театру);
- «Війна, що сколихнула всі народи» (до 100-х роковин початку Першої світової війни 1914-1918 років);
- «Збережемо пам'ять про подвиг народний» (до 71-річниці визволення міста Харкова) – в режимі on-line;

- До 23-ї річниці незалежності України;
- «Усі сили на боротьбу з ворогом!» (до Дня партизанської слави);
- «Пам'ять жива» (до 70-річчя звільнення України від фашистських загарбників);
- «Скорботна пам'ять поколінь» (до 81-річчя вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років);
- До Дня архівіста.

В цілому по області планується підготувати 9 телепередач, 11 радіопередач та 55 публікацій у пресі.

Тематика радіо- та телепередач, публікацій у пресі буде присвячена ювілейним датам видатних діячів, вчених, письменників, подіям воєнного періоду (1941-1945 рр.) на Харківщині тощо.

Триватиме робота з підготовки власного науково-інформаційного видання «Харківський архівіст», збірника документів «Листи з неволі», Анотованого реєстру описів Державного архіву Харківської області дорадянського періоду.

Для студентів харківських вузів традиційно планується проведення лекцій, ознайомчих екскурсій по Державному архіву, науково-виробничої практики для студентів харківських ВНЗів.

4.4. В читальних залах державних архівних установ області планується організувати роботу 520 вітчизняних та 45 іноземних користувачів, для чого планується підготувати та видати 9 919 архівних справ.

На виконання наказу Держкомітету архівів України від 13.05.2009 № 75 «З оголошення рішення колегії Держкомархіву України від 23 квітня 2009 року «Про організацію роботи читальних залів державних архівів» та відповідного наказу директора Державного архіву від 28.09.2009 № 68, з метою налагодження більш тісної співпраці з дослідниками, заплановано проведення читацької конференції на тему: «Як тебе не любити, Харкове мій!» (до 360-річчя з дня заснування м. Харкова).

5. Зміцнення матеріально-технічної бази архівів, їх охоронної і пожежної безпеки

Планується проведення низки заходів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази державних архівних установ.

5.1. Триватиме робота з виконання пункту 4 доручення Президента України В.Ф. Януковича від 19.10.2012 № 1-1/2831 щодо будівництва окремої будівлі для розміщення Державного архіву.

5.2. За умови фінансування у 2014 році Державного архіву за Програмою розвитку архівної справи на 2013-2016 роки, планується провести капітальний ремонт в будівлі по вул. Мироносицька, 41 (відремонтувати фасадну частину будівлі та покрівлю).

В архівних установах низової ланки, з метою покращення умов зберігання документів, заплановано ремонт 7 приміщень (архівосховищ)

загальною площею 413,5 кв.м. в архівних відділах Балаклійської, Богодухівської, Валківської, Дворічанської, Зміївської, Коломацької та Краснокутської районних державних адміністрацій Харківської області.

5.3. Очікується збільшення протяжності стелажного обладнання на 260 пог.м. у 4 архівних відділах Дворічанської, Нововодолазької, Печенізької районних державних адміністрацій та Люботинської міської ради Харківської області.

5.4. В 6 архівних відділах (Балаклійської, Борівської, Валківської, Дворічанської, Дергачівської, Зміївської районних державних адміністрацій) планується встановити протипожежну сигналізацію, в 3 архівних відділах (Борівської, Дворічанської та Печенізької районних державних адміністрацій) – охоронну.

5.5. Ремонт пожежної сигналізації заплановано здійснити в Архівному відділі Лозівської міської ради Харківської області.

5.7. Архівні відділи Дергачівської, Зачепилівської, Кегичівської та Печенізької районних державних адміністрацій планують встановити 5 кондиціонерів для вентиляції повітря у сховищах (у Дергачівському архівному відділі – два); в Архівному відділі Краснокутської районної державної адміністрації – провести ремонт системи вентиляції.

5.8. Архівним відділом Печенізької районної державної адміністрації планується обробити вогнезахисним розчином 30 пог. м дерев'яного стелажного обладнання.

Здійснюватимуться заходи з охорони праці, зі створення фонду користування документами НАФ; за наявності відповідного фінансування проводитиметься атестація робочих місць.

Державний архів як і раніше, планує взяти участь у конкурсі наукових праць імені Василя Веретенникова в галузі архівознавства, археографії і документознавства, у конкурсі науково-методичних та науково-інформаційних робіт з архівознавства, документознавства, археографії, у щорічному Всеукраїнському конкурсі «Кращий державний службовець». Забезпечуватиме участь державних службовців у навчанні за професійними програмами та у тематичних короткотермінових семінарах при відповідних навчальних закладах.

Здійснюватиметься постійне оновлення інформації власного веб-сайту; за умови відповідного фінансування триватиме робота з побудови, впровадження та сертифікації комплексної системи захисту інформації, тощо.

Заступник директора архіву

Л.М. Юдіна